

Rebecca Makkai (Chicago, 1982) és escriptora, professora del Sierra Nevada College i de la Universitat de Northwestern, i directora artística del centre per a escriptors StoryStudio Chicago. És autora de les novel·les *The Borrower* (2011) i *The Hundred-Year House* (2014). *Els grans optimistes*, la seva última obra, ha estat finalista del Premi Pulitzer 2019 i del National Book Award 2018, i ha rebut nombrosos guardons, com l'Andrew Carnegie Medal, que atorga l'Associació Americana de Bibliotecaris, el L. A. Times Book Prize, l'Stonewall Award i el Chicago Review of Books Award. També se n'han adquirit els drets per fer-ne una pel·lícula.

Marc Rubió (Barcelona, 1968) viu a Sabadell i és llicenciat en filologia catalana per la Universitat de Barcelona. Va treballar com a corrector per a diverses editorials i a la secció de català d'*El Periódico* fins que va decidir dedicar-se exclusivament a la traducció de l'anglès de novel·les i assajos. Entre d'altres, ha girat al català obres d'autors com Paul Auster, George Orwell, John le Carré, Salman Rushdie, Maggie O'Farrell, George Steiner i Yuval Noah Harari.

Viet Thanh Nguyen – «Makkai ha creat una història emotiva sobre Chicago i París, el passat i el present, sobre els joves que van morir a causa de la sida i els que van sobreviure. I per tal com la novel·la evoca el poder que té l'art per commemorar els difunts, *Els grans optimistes* és un testimoni commovedor.»

Téa Obrecht – «Rebecca Makkai ha escrit un llibre que és un regal: emotiu, fascinant i ple de vida.»

Garth Greenwell – «Aquesta novel·la expansiva i amb un cor enorme mostra la magnitud del trauma de la primera crisi de la sida i mostra, també, la magnitud de la indignació i l'amor que van revoltar-s'hi. Makkai ens regala uns personatges devastats però que no es rendeixen, que es mantenen fidels a l'amistat i a una vida irrefrenable de desig i alegria, fins i tot quan s'encaren a la mort. M'ha encantat.»

Stephen McCauley – «Al final, el que fa que aquesta novel·la hagi tingut l'èxit que ha tingut és la manera com plasma la por i la ràbia d'aquella època i l'honestedat commovedora de tots els personatges. M'ha fet la impressió com si els conegués, i els dilemes i les decisions difícils a què van haver d'enfrontar-se m'han emocionat.»

Michael Cunningham, *The New York Times Book Review* – «No pots deixar de llegir. Una de les primeres novel·les que mostra l'epidèmia de la sida des que va aparèixer fins al present, una de les primeres també a expressar el terror i la tragèdia dels primers anys de l'epidèmia, així com el rumb que ha pres i les repercussions que ha tingut. Una història absorbent i emotiva sobre com viure la vida en temps de crisi.»

Laura Collins-Hughes, *The Boston Globe* – «Captivadora i emocionant.»

Michael Upchurch, *Chicago Tribune* – «Simfònica. *Els grans optimistes* s'eleva amb magnificència. Makkai domina plenament la perspectiva intergeneracional. És una novel·la remarkablement viva tot i la pèrdua que hi ha al seu si. I afina molt a l'hora de tractar com sentim que les coses que el món ens aboca estan desarticulades respecte a les vides que portem.»

Celia McGee, *The National Book Review* – «Creure en alguna cosa és tenir-hi fe, i Makkai n'ofereix de manera apassionada, desafiant el nihilisme i la desesperació comprensibles; fe en el que és correcte, en la bondat dels altres, en uns resultats millors, en l'habilitat del temps no només per curar sinó per crear alguna cosa nova.»

People – «Makkai enfila temes com el dol, la traïció, l'amistat i la supervivència en una història poderosa sobre gent que s'esforça a mantenir la seva humanitat en circumstàncies ben difícils.»

Vogue – «Les revolucions culturals del passat reverberen en aquesta tercera novel·la de l'autora, que captura la devastació de la crisi de la sida al Chicago dels anys vuitanta i també les seqüeles emocionals que van deixar les seves pèrdues.»

Publishers Weekly – «Un viatge impressionant i emotiu. Makkai fa una meditació poderosa i inoblidable no pas de la mort, sinó del poder i el regal de la vida. Aquesta novel·la arribarà al cor i a la ment de molts lectors.»

Kirkus Reviews – «Una novel·la tendra, entusiasta, un acte impressionant d'empatia imaginativa. Es llegeix compulsivament i és delicada i emotiva: una combinació imparable.»

Rebecca Makkai

Els grans optimistes

Traducció de l'anglès de Marc Rubió

ANTÍPODA, 58

EDICIONS DEL PERISCOPI

Títol original: *The Great Believers*
© 2018, Rebecca Makkai Freeman

Primera edició: octubre del 2021

© de la traducció: Marc Rubió, 2021
© de la fotografia de la coberta: Sunil Gupta (tots els drets reservats) / DACS /
Artimage / VEGAP, Barcelona, 2021
© de la fotografia de l'autora: Susan Aurinko, 2021
© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SLU, 2021

Publicat per Edicions del Periscopi SLU
info@periscopi.cat

Web: www.periscopi.cat

Facebook: www.facebook.com/Periscopi

Twitter: twitter.com/Ed_Periscopi

Instagram: @edicions_del_periscopi

Impressió:

Romanyà Valls

Sant Joan Baptista, 35

08789 - La Torre de Claramunt

Barcelona

Imprès a Catalunya – Printed in Catalonia

Edició a càrrec d'Aniol Rafel, Andrea Rovira i Marta Rubirola
Correcció: Francesc Gil-Lluch, Òscar Lozano i Núria Saurina Eudaldo
Disseny de la col·lecció, de la coberta i maquetació: Tono Cristòfol

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper offset cru de vuitanta grams i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro en cos 11,5.

Dipòsit legal: B 12035 -2021

ISBN: 978-84-17339-75-3

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

Amb el suport del Departament de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Érem els grans optimistes.
No hi ha homes que m'hagi estimat tant com els
que van sentir les primeres primaveres al mateix
temps que jo, i van veure la mort de cara, i se'n van
salvar, i ara travessen el llarg estiu tempestuós.

F. SCOTT FITZGERALD, «My Generation»

El món és una meravella, però les porcions són
petites.

REBECCA HAZELTON, «Slash Fiction»

1985

A trenta quilòmetres d'allà, trenta quilòmetres cap al nord, començava el funeral. El Yale es va mirar el rellotge mentre caminaven per Belden Avenue i va dir al Charlie:

—Creus que s'omplirà gaire, aquesta església?

—Oblidem-nos-en —li va dir.

Com més s'acostaven a casa del Richard, més amics que anaven en la mateixa direcció reconeixien. Alguns s'havien mudat, com si allò fos l'enterrament mateix; altres anaven amb texans, jaquetes de cuir.

Allà a l'església només hi devien haver parents, els amics dels pares, el capellà. Si hi havia una estesa d'entrepans en alguna sala, la majoria es farien malbé.

El Yale va trobar a la butxaca el recordatori de la vetlla de la nit anterior i el va plegar fins a donar-li una forma semblant a la dels quatre sabaters que els seus amics de la infància feien a l'autocar, amb uns becs que, quan els obries, et deien la bonaventura («Famós!» o «Assassinat!»). Aquest no en tenia, de becs, però cada requadre contenia paraules, algunes capgirades, moltes tallades pels plecs: «El pare George H. Whitb»; «estimat fill, germà, descansi en»; «Totes les coses alegres i»;

«en lloc de flors, donaci». Cadascun dels requadres, es va imaginar el Yale, deien la bonaventura del Nico. El Nico havia sigut alegre, sí. I guapo. Les flors no servien de res.

Les cases d'aquell carrer eren altes, amb motllures. Encara hi havia carbasses a tots els porxos però poques cares esculpides —més aviat, composicions artístiques amb tot de carbasses i panotxes diferents. Jardins amb reixes de ferro forjat, portes de vaivé. Quan van enfilat el caminet de casa el Richard (una casa noble de pedra vermellosa que compartia paret amb les seves nobles veïnes), el Charlie va murmurar:

—La casa la va decorar la seva dona. Quan estava casat! El 72. —El Yale va riure en el pitjor moment possible, just quan passaven pel costat d'un Richard que els aguantava la porta oberta amb un somriure greu. El Richard havia tingut la idea de viure una vida hetero a Lincoln Park amb una dona amb inclinacions decorativistes. La imatge que se'n feia el Yale era com d'una comèdia: el Richard entaforant un home a l'armari quan l'esposa tornava disparada per recuperar el bolso de Chanel.

El Yale va recuperar l'aplom i es va girar cap al Richard:

—Quina casa més maca —va dir. Una onada de gent arribava darrere seu i va empènyer el Yale i el Charlie cap a la sala d'estar.

A l'interior, la decoració no remetia tant al 1972 com al 1872: sofàs de cretona, butaques vellutades amb braços esculpits, catifes orientals. El Yale va notar que el Charlie li estrenyia la mà mentre s'obrien pas entre la gent.

El Nico havia deixat clar que havia de ser una festa.

—Si haig de viure com un fantasma, què us penseu, que voldré veure plors? Us perseguiré. Si us quedeu somicant en una cadira, llançaré un llum d'una punta a l'altra de l'habitació, d'acord? Us fotrè un atidor pel cul, i això no ho trobareu gustós.

Si s'hagués mort dos dies abans, no s'haurien vist amb cor de seguir les instruccions. Però el Nico s'havia mort feia tres

setmanes, i la família havia endarrerit la vetlla i l'enterrament fins que el seu avi, el que feia vint anys que no veia ningú, pogués agafar un avió des de l'Havana. La mare del Nico era el fruit d'un breu matrimoni anterior a Castro entre la filla d'un diplomàtic i un músic cubà, i ara aquest vell cubà era crucial per a la celebració de l'enterrament, mentre que el nòvio que el Nico tenia des de feia tres anys ni tan sols era benvingut a l'església aquell vespre. El Yale no hi podia pensar sense sulfurar-se, i això no era el que hauria volgut el Nico.

En tot cas, havien passat tres setmanes de dol i ara la casa del Richard bullia d'alegria forçada. Hi havia el Julian i el Teddy, per exemple, que saludaven amb la mà des de la barana de la primera planta que rodejava l'habitació. Encara hi havia un altre pis a sobre, i una claraboia rodona i historiada presidia tot l'espai. Era més semblant a una catedral que l'església on s'havia fet la vetlla. Algú va deixar anar un riure estrident, massa a prop de l'orella del Yale.

—Em sembla que toca passar-s'ho bé —va dir el Charlie. El seu accent britànic, el Yale n'estava convençut, ressorgia quan feia comentaris sarcàstics.

—Esperaré que arribin els gogós —va dir el Yale.

El Richard tenia un piano i algú tocava «Fly me to the Moon».

Què coi fotien, tots plegats?

Un home esquelètic que el Yale no havia vist mai va fer una abraçada efusiva al Charlie. Algú de fora de la ciutat, va intuir, algú que havia viscut aquí però que se n'havia anat abans que el Yale aparegués en escena.

—Com collons t'ho has fet per tornar-te més jove? —va dir el Charlie.

El Yale va esperar que el Charlie l'hi presentés, però ara l'home estava explicant una història urgent sobre algú que el Yale no coneixia. El Charlie era l'eix de moltes rodes.

Una veu a l'orella del Yale:

—Estem bevent cubates. —Era la Fiona, la germana petita del Nico, i el Yale es va girar per abraçar-la, per sentir el perfum de llimona dels seus cabells—. No ho trobes absurd? —El Nico se sentia orgullós de la cosa cubana, però si hagués sabut el caos que suscitaria l'arribada del seu avi, hauria vetat la tria de la beguda.

La Fiona els havia dit, la nit anterior, que no aniria a l'enterrament, sinó que seria aquí, però així i tot era impactant veure-la, constatar que havia complert. Però aleshores ja havia rebutjat la seva família amb la mateixa contundència que la família havia rebutjat el Nico durant els anys anteriors a la malaltia. (Fins que, els seus últims dies, l'havien reclamat i havien insistit perquè morís als afores de la ciutat, en un hospital ben equipat i amb un paper de paret bonic.) A la Fiona se li havia corregut el maquillatge. S'havia desempallegat de les sabates, però es balancejava com si encara continués portant talons.

Va donar la copa al Yale —mig plena, un arc rosa a la vora. Va posar-li un dit al solc del llavi de dalt.

—Encara no em puc creure que te l'hagis afaitat. A veure, et queda bé, eh. Sembles com...

—Més hetero.

Ella va riure i llavors va dir:

—Oh. Oh! No fotis que t'hi han obligat, eh? A la Northwestern? —La Fiona tenia una de les millors cares de preocupació que el Yale havia vist mai (les celles se li arrufaven de cop, els llavis li desapareixien dins la boca), però es va preguntar com podia quedar-li encara alguna reserva d'emoció.

—No. És que... —va dir-li el Yale—. O sigui, soc el responsable de desenvolupament. Parlo amb un munt d'antics alumnes una mica grandets.

—Per aconseguir calés?

—Calés i obres d'art. És un ball estrany. —El Yale havia agafat la feina a la nova Brigg Gallery de la Northwestern University a l'agost, la mateixa setmana en què el Nico s'havia posat malalt, i encara no estava segur d'on començaven i on acabaven les seves responsabilitats—. Vull dir, saben qui és el Charlie. Els meus companys ho saben. No hi ha cap problema. És una galeria d'art, no un banc. —Va tastar el cubata. Poc adequat per a un 3 de novembre però, ben mirat, la tarda era insòlitàment càlida i allò era exactament el que necessitava. Potser la beguda l'eixoriviria una mica i tot.

—Tenies un rotllo Tom Selleck. No ho suportó, quan els homes rossos es deixen bigoti; em recorda el borrissol del préssec. Amb els tios morenos, en canvi, m'encanta. Te n'hauries d'haver deixat! Però no passa res, perquè ara semblés el Luke Duke. En el bon sentit, eh. No: el Patrick Duffy! —El Yale no es va veure capaç de riure i la Fiona va inclinar el cap per mirar-lo seriosament.

Ell va tenir ganes d'amagar el cap entre els cabells d'ella i plorar, però no ho va fer. S'havia passat el dia cultivant la insensibilitat, i s'hi havia quedat penjant com d'una corda. Feia tres setmanes, haurien pogut plorar junts, senzillament. Però ara tot s'havia encrostat, i hi havia aquella idea de fer festa per sobre de tot, aquell imperatiu de, fos com fos, estar bé. Feliços.

I què havia sigut el Nico per al Yale? Un bon amic i prou. No pas un familiar, ni un nòvio. El Nico, en realitat, era el primer amic de veritat que havia fet al traslladar-se a viure a Chicago, el primer amb qui s'havia assegut només per parlar, i no en un bar, cridant per sobre de la música. Al Yale li encantaven els dibuixos del Nico, el portava a menjar pancakes i l'ajudava a preparar-se l'examen d'equivalència d'estudis secundaris i li deia que tenia talent. Al Charlie no li interessava l'art i al nòvio del Nico, el Terrence, tampoc, de manera que el Yale s'endua el Nico a exposicions i xerrades sobre art, li

presentava artistes. Tot i així, si la germana petita del Nico estava encaixant tan bé el cop, potser ell estava obligat a fer més bona cara, no?

—Això és dur per tothom —va dir la Fiona.

Els seus pares havien repudiat el Nico quan ell tenia quinze anys, però la Fiona li portava menjar, diners i medecines per a l'allèrgia d'amagat a l'apartament de Broadway que compartia amb quatre tios més; agafava tota sola el tren de rodalies i després el metro des de Highland Park. Als onze anys. Quan el Nico presentava la Fiona a algú, sempre deia:

—Aquesta és la dona que m'ha criat.

El Yale no trobava paraules que valgués la pena dir.

La Fiona li va recomanar que, si podia, pugés a veure el pis de dalt.

—Allò és Versalles.

El Yale no trobava el Charlie entre la gentada. Tot i que transmetia la sensació de ser molt alt, el Charlie superava tot just la mitjana, i el Yale sempre se sorprenia quan en situacions com aquesta no detectava per sobre de tothom el seu cap rapat, la barba ben retallada, els ulls caiguts.

Però ara tenia al costat el Julian Ames, que acabava de baixar les escales.

—Li estem fotent des de l'hora de dinar! —li va dir el Julian—. Porto un pet de collons! —Eren les cinc i el cel començava a tenyir-se de fosc. Es va inclinar cap al Yale i va afegir rient—: Hem escorcollat els lavabos. No té res, o bé ho té molt amagat. A veure, algú ha trobat un poppers vell al fons de tot de la nevera. Però té sentit el poppers si no folles?

—No. Hòstia. Poppers?

—T'ho pregunto seriosament! —El Julian va redreçar l'esquena. Li queia al davant un ble de cabells negres que segons el Charlie feia que semblés el Superman. («O un unicorn», afegia el Yale.) Se'l va enretirar dels ulls i va fer una ganyoteta

d'enfadat. Si alguna cosa tenia el Julian era que era massa perfecte. Al marxar d'Atlanta (per afavorir la seva carrera d'actor) s'havia retocat el nas i el Yale hauria preferit que no ho fes. S'hauria estimat més un Julian imperfecte.

—T'ho contesto seriosament: en una reunió per recordar algú, prendre poppers no té cap mena de sentit.

—Però això no és un enterrament, és una festa. I és com...

—El Julian se li havia tornat a apropar i li parlava amb complicitat a cau d'orella—. És com aquell conte del Poe, el de la Mort Vermella. A fora hi ha la mort, però aquí dins ens ho passarem teta.

—Julian. —El Yale va buidar el cubata i va escopir un trosset de gel al got—. Aquest no és el sentit del conte. La història no acaba així.

—No vaig ser mai dels que acabaven els deures.

El Julian va recolzar la barbata a l'espatlla del Yale —era un costum que sempre feia que el Yale tingués por que el Charlie mirés cap allà just en aquell moment. El Yale s'havia passat els últims quatre anys assegurant al Charlie que no se n'aniria amb algú com el Julian, ni com el Teddy Naples, que ara s'estava abocant perillosament a la barana, un peu enlaire, i cridava a un amic de sota. (El Teddy era tan menut que probablement algú l'agafaria, si queia, però tot i així el Yale es va esgarrijar i va desviar els ulls.) La inseguretad del Charlie no tenia raó de ser, més enllà de l'atractiu i la tendència a flirtejar d'aquells dos homes; més enllà del fet que el Charlie no se sentiria mai segur. Per començar, el que havia proposat la monogàmia havia sigut el Yale, però el que estava obsessionat amb la possibilitat que es trenqués era el Charlie. I per alimentar el seu desassossec havia triat els dos paios més guapos de Chicago. El Yale va sacsejar l'espatlla per treure's el Julian de sobre i el Julian li va fer un somriure de collocat i va marxar lentament.

El volum de l'habitació havia pujat, el soroll reverberava en els pisos de dalt, continuava el flux de gent que entrava a la casa. Dos homes molt jovenets i atractius circulaven per allà amb unes safates plenes de quiches petites, xampinyons i ous farcits. El Yale es va preguntar per què el menjar no era cubà, també, per combinar amb la beguda, però probablement quan el Richard organitzava una festa tenia un sol pla: obrir les portes, obrir el bar, noiets carregats de quiches.

En tot cas, això era infinitament millor que aquella estranya i falsa vetlla del dia abans. L'església feia molt bona olor d'encens, però tret d'això hi havia poques coses que haurien agradat al Nico.

—En un lloc així al Nico no l'haurien trobat ni mort —havia dit el Charlie, i després, a l'adonar-se del que acabava de dir, havia intentat riure. Prudentment, els pares havien convidat el nòvio del Nico a la vetlla, i li havien dit que era «un moment adequat perquè els amics li vinguessin a presentar els últims respectes». Com volent dir: demà no vingueu a la missa pròpiament dita. Com volent dir: la veritat és que ni tan sols volem que us presenteu a la vetlla, però oi que som generosos? Però el Terrence s'havia presentat a la vetlla, i també hi havien anat vuit amics. Sobretot per acompanyar el Terrence, i per fer costat a la Fiona, que va resultar que havia convençut els seus pares perquè fessin la invitació; els havia assegurat que si no convidaven els amics del Nico, s'aixecaria durant l'ofici i ho diria. Tot i així, un munt d'amics s'havien excusat. L'Asher Glass havia afirmat que si posava els peus en una església catòlica no responia d'ell. («Em posaria a parlar de condons a crits. T'ho juro per Déu».)

Tots vuit van seure espatlla contra espatlla al darrere, una falange de vestits al voltant del Terrence. Hauria sigut maco que el Terrence s'hagués pogut posar entre el gruix de la gent, però quan encara ni tan sols s'havien assegut el Yale va sentir que una dona gran l'assenyalava al seu marit:

—És aquell. El senyor negre de les ulleres. —Com si hi hagués un altre negre en aquella església, un que no tingués cap problema de visió. Aquella dona no va ser l'única que no va parar de mirar enrere al llarg de tot l'ofici per observar amb interès antropològic quan es posaria a plorar aquell negre, si és que s'hi posava.

El Yale tenia agafada la mà del Charlie ben avall, no pas per reivindicar-se, sinó perquè el Charlie era molt allèrgic a les esglésies.

—És veure els reclinatoris i els cantorals —li deia— i em cauen a sobre cinc tones de culpa anglicana. —Per tant, molt per sota de la línia de visió de qualsevol, el Yale havia fregat amb el seu polze ample el polze ossut del Charlie.

Alguns familiars van explicar històries de quan el Nico era petit, com si s'hagués mort en plena adolescència. N'hi va haver una de bona, explicada pel pare estoic i cendrós del Nico: la Fiona, quan tenia set anys, li havia demanat vint cèntims per comprar-se unes gominoles que hi havia en un potet de sobre el taulell del colmado. El seu pare li va recordar que ja s'havia gastat la paga. La Fiona havia començat a plorar. I el Nico, que tenia onze anys, es va asseure al mig del passadís i, durant cinc minuts, es va retorçar i estirar un queixal que tot just començava a ballar-li, i no va parar fins a arrencar-se'l. Li havia sortit sang, i el seu pare, ortodoncista, es va quedar estupefacte al veure l'arrel serrada que li havia quedat penjant. Però el Nico es va ficar la dent a la butxaca i va dir:

—Aquesta nit, l'angelet em portarà una moneda de vint-i-cinc cèntims, oi? —Davant de la Fiona, el doctor Marcus no va poder dir que no—. Em pots fer un préstec?

La gent va esclatar a riure, i amb prou feines va caldre que el doctor Marcus expliqués que el Nico va donar els diners directament a la seva germana, i que va haver de passar un any perquè li sortís la dent definitiva.

Ara el Yale buscava el Terrence. Va trigar una estona, però el va trobar assegut a mitja escala, massa envoltat de gent perquè el Yale hi pogués xerrar. En lloc d'això, va agafar una de les miniquiches d'una safata que passava i l'hi va fer arribar a través dels barrots.

—Se't veu ben atrapat! —va dir el Yale.

El Terrence es va ficar la quiche a la boca, va allargar la mà una altra vegada i li va dir:

—Porta-me'n més!

La Fiona havia volgut enganyar els seus pares: canviar les cendres del Nico per les de la llar de foc i donar les de veritat al Terrence. Era difícil saber si ho deia seriosament. Però el Terrence no tindria les cendres del Nico, ni cap altra cosa, tret del gat, que ja havia tingut a casa seva quan el Nico havia fet la primera estada a l'hospital. La família havia deixat clar que l'endemà, quan comencessin a buidar l'apartament del Nico, no comptarien amb el Terrence. El Nico no havia fet testament. La malaltia havia sigut sobtada, ràpidament invalidant, primer uns quants dies del que havia semblat un simple herpes, però llavors, al cap d'un mes, febres altíssimes i demència.

El Terrence havia ensenyat matemàtiques a alumnes de vuitè fins a aquell estiu, en què el Nico va necessitar que el cuidés dia i nit i el Terrence va descobrir que ell també estava infectat. I com s'ho faria el Terrence per passar la tardor, l'hivern, sense el Nico, sense la feina? No era només una qüestió econòmica. Li encantava ensenyar, li encantaven aquells nanos.

El Terrence ja tenia alguns dels primers símptomes, encara vagues, una certa pèrdua de pes, però res greu encara, no prou per demanar la incapacitat laboral. S'havia fet la prova després que el Nico es posés malalt (per solidaritat o, senzillament, per saber-ho, el Yale no n'estava segur). No hi havia una pastilla màgica. El Yale i el Charlie, només per principis, havien sigut els primers a fer-se la prova aquella primavera. El setmanari

del Charlie havia advocat per les proves, la informació, el sexe segur, i el Charlie va considerar que havia de predicar amb l'exemple. Però, a més a més, el Yale havia volgut treure-s'ho de sobre. No saber-ho, pensava, era en si mateix dolent per a la seva salut. Les clíniques encara no te la feien, la prova, però el doctor Vincent sí. El Yale i el Charlie van obrir una ampolla de xampany per celebrar els bons resultats. Va ser un brindis trist; ni tan sols es van acabar l'ampolla.

El Julian tornava a estar enganxat a l'orella del Yale:

—Ves a tornar-te a omplir la copa abans que comenci la projecció de diapositives.

—Hi haurà diapositives?

—Som a cal Richard!

A la barra, el Yale es va trobar la Fiona parlant amb algú que ell no coneixia, un tio amb pinta d'heterosexual, mandíbula prominent. Ella es recargolava els rínxols rossos amb un dit. Estava bevent massa de pressa, perquè tenia un got buit a la mà. I se l'havia begut després d'haver donat la copa mig buida al Yale, i la Fiona devia pesar uns quaranta-cinc quilos. Li va tocar el braç i li va dir:

—Ja te'n recordes, de menjar?

La Fiona va riure, va mirar el tio, va tornar a riure.

—Ai, el Yale... —va dir.

I li va fer un petó a la galta, un petó fort que probablement li va deixar la marca del pintallavis.

—Tinc dos-cents germans grans —va dir al tio. Semblava a punt de caure—. Però, com pots veure, ell és el que va més arregladet de tots. I mira les mans del Yale. Mira-te-les.

El Yale es va examinar el palmell; no hi va veure res de dolent.

—No —va dir ella—. L'altre costat! Oi que són com grapes? Que peludes que són! —Va passar el dit per entre els pèls foscos i atapeïts que se li estenien per sobre del dit petit. Va

xiuxiuejar sorollosament a l'home—: Als peus també en té!
—Després, al Yale—: Ei, has parlat amb la meua tia?

El Yale va donar un cop d'ull a l'habitació. Només hi havia algunes dones, cap que passés gaire dels trenta.

—A la vetlla? —va preguntar.

—No!, si no pot conduir... Però hi deus haver parlat, perquè li vaig dir que ho fes. L'hi vaig dir fa com... uns quants mesos. I em va dir que ho havia fet.

—La teua tia? —va dir el Yale.

—No, la tia del meu pare. S'estimava el Nico. Yale, ho has de saber: se l'estimava molt.

El Yale va dir a l'amic de la Fiona:

—Ves-li a buscar una mica de menjar —i l'home va fer que sí amb el cap. La Fiona va donar uns copets al pit del Yale i va girar cua, com si fos ell el que estigués seguint una lògica difícil d'entendre.

El Yale es va reomplir la copa, gairebé rom sol, i va buscar el Charlie. Era aquell el seu mentó barbut?, la seva corbata blava? Però la cortina de convidats es va tornar a tancar i el Yale no era prou alt per veure per sobre la gent. I ara el Richard va abaixar els llums i va treure una pantalla de projecció i el Yale no veia res excepte les espatlles i les esquenes que l'encaixonaven.

Si el Richard Campo treballava d'alguna cosa, era de fotògraf. El Yale no tenia ni idea d'on treia els diners. Però li permetien comprar un munt de càmeres maques i li donaven temps per passejar per la ciutat i fer fotos espontànies, a part de cobrir algun casament de tant en tant. Al cap de poc temps de mudar-se a Chicago, el Yale va anar a prendre el sol a les Belmont Rocks amb el Charlie i els amics del Charlie, tot i que això va ser abans que el Yale i el Charlie fossin parella. Les Belmont Rocks eren el paradís, encara que s'oblidés la tovallola, encara que sempre es cremés. Tios que s'ho muntaven

a plena llum del dia! Un espai gai amagat de la ciutat però obert a la gran extensió del llac Michigan. Un dels amics del Charlie, un home de cabells ondulats i prematurament grisos que portava un Speedo verd llima, s'havia assegut allà i es va posar a fer fotos a tort i a dret amb la seva Nikon; quan se li acabava el rodet, el canviava i continuava disparant. El Yale va preguntar:

—Qui és aquest pervertit?

—Segurament, un geni —va dir el Charlie.

Aquell era el Richard. Evidentment, el Charlie veia un geni en tothom, burxava la gent fins que descobria les seves passions i llavors les incentivava, però el Richard tenia talent de veritat. El Yale i el Richard no havien sigut mai íntims —no havia posat els peus a casa seva fins a aquell dia—, però el Yale s'havia acostumat a la seva presència. El Richard sempre era a la perifèria, observant i fent fotos. Quinze anys ben bons més gran que tots els altres del cercle: paternal, atent, sempre disposat a convidar a una ronda. En els primers temps, havia finançat el setmanari del Charlie. I el que havia començat com un estrany caprici s'havia convertit, en els últims mesos, en una cosa essencial. El Yale sentia el clic de la càmera i pensava: «Almenys això ho ha capturat». Volent dir: passi el que passi —d'aquí tres anys, o vint— aquest moment subsistirà.

Hi havia algú remenant el tocadiscos i, quan va aparèixer la primera diapositiva (el Nico i el Terrence brindant l'any anterior pel vintè aniversari de la Fiona), va començar la música: la introducció acústica d'«America», de Simon and Garfunkel, en la versió del concert de Central Park. Era la cançó preferida del Nico, que ell veia com un himne desafiador, no pas com una simple cançoneta sobre un viatge en autobús. L'any anterior, la nit en què el Reagan havia sigut reelegit, el Nico, furiós, l'havia posat al tocadiscos del Little Jim's una vegada i una altra, fins que tot el bar va començar a cantar-la amb

veu de borratxo però prou clara perquè s'entengués la lletra: estaven perduts, comptaven cotxes, buscaven Amèrica. Ara tots la cantaven de la mateixa manera.

El Yale no es va veure amb cor d'afegir-s'hi, i tot i que no hauria sigut l'únic que s'hauria posat a plorar, va pensar que allà no s'hi podia quedar. Es va apartar de la gent i va enfilar uns quants graons de l'escala del Richard mentre observava els caps des de dalt. Tothom contemplava les diapositives fascinat. Però hi havia una altra persona que, com ell, també se n'anava: el Teddy Naples era a tocar de la robusta porta d'entrada del Richard, tornant-se a posar la jaqueta, girant el pom a poc a poc. Normalment el Teddy era una boleta d'energia cinètica que saltironava sobre la punta dels peus, que seguia amb els dits el ritme d'una música que no sentia ningú més. Però ara mateix s'estava movent com un fantasma. Potser allò era una bona idea. Si no hagués estat atrapat a l'altre costat de la multitud, segurament el Yale hauria fet el mateix. No ben bé marxar, però sí sortir a fora a prendre l'aire.

Les diapositives: el Nico amb pantalons curts d'atletisme, un dorsal subjectat amb imperdibles al pit. El Nico i el Terrence arpenjats en un arbre, tots dos ensenyant el dit del mig a la càmera. El Nico de perfil, amb la bufanda taronja i l'abric negre, un cigarret entre els llavis. De sobte, també va sortir el Yale, arraulit al plec del braç del Charlie, el Nico a l'altre costat: la festa de Cap d'Any del setmanari del Charlie, el desembre passat. El Nico havia sigut el dissenyador gràfic de l'*Out Loud Chicago*, i hi tenia una tira còmica fixa, i també havia començat a dissenyar decorats teatrals. Era completament autodidacte. Se suposava que això era el pròleg de la seva vida. Una nova diapositiva: el Nico rient del Julian i el Teddy, l'any que per Halloween s'havien disfressat de Sonny & Cher. El Nico obrint un regal. El Nico amb un bol de gelat de xocolata a la mà. El Nico en primer pla, el somriure resplendent.

L'última vegada que el Yale l'havia vist, el Nico estava inconscient, i de sobte una espuma —alguna mena d'espuma blanca horrorosa— li havia sortit de la boca i dels narius. El Terrence havia cridat passadís enllà perquè vinguessin les infermeres, havia topat contra un carretó de la neteja i s'havia fet mal al genoll, i les infermeres dels collons estaven més preocupades per saber si al Terrence li havia sortit sang que per saber què li passava al Nico. I allà a la diapositiva hi havia la cara rodona i bonica del Nico, i això va ser massa. El Yale va pujar la resta d'esglaons de quatre en quatre.

Tenia por que els dormitoris estiguessin plens de tios que havien pres poppers, però el primer, almenys, estava buit. Va tancar la porta i va seure al llit. A fora era fosc ara i els fanals migrats de Belden Avenue amb prou feines il·luminaven les parets i el terra. El Richard devia haver rehabilitat almenys aquesta habitació després que la dona misteriosa se n'anés a viure a un altre lloc. Dues butaques de cuir negres flanquejaven el llit ample. Hi havia un petit prestatge de llibres d'art. El Yale va deixar el got a terra i es va estirar de panxa enlaire per mirar el sostre i fer el truc de respiració lenta que li havia ensenyat el Charlie.

S'havia passat tota la tardor memoritzant la llista de donants habituals de la galeria. Després de desconnectar del so- roll de baix, va fer el que feia sovint a casa quan no podia dormir: enumerar els noms dels donants que començaven per la lletra A, després els dels que començaven per la B. Hi havia bastants donants que coincidien amb els de l'Art Institute, on havia treballat els últims tres anys, però hi havia centenars de noms nous —antics alumnes de la Northwestern, gent de la North Shore— que havia de reconèixer de manera immediata.

Últimament aquella llista li semblava inquietant —li feia sentir una mena de neguit gris i sord. Recordava que als vuit anys havia preguntat al seu pare qui més del barri era jueu

(«Són jueus, els Rothman? I els Andersen?») i el seu pare es va fregar la barbeta i li va dir:

—Deixem-ho córrer, això, nano. Històricament, quan fem llistes de jueus no acabem gens bé.

No va ser fins al cap dels anys que el Yale es va adonar que això era un complex exclusiu del seu pare, derivat del seu autoodi particular. Però en aquella època el Yale era molt jove i impressionable i potser per això allò de recitar noms encara l'energava.

O no, potser el motiu era el següent: en els últims temps, havia tingut dues llistes paral·leles al cap, la llista de donants i la de malalts. Les persones susceptibles de donar obres d'art o diners, i els amics susceptibles de posar-se malalts; els grans donants, els noms que no oblidaria mai, i els amics que ja havia perdut. Fins a aquell vespre, però, els amics que havia perdut no havien sigut íntims. Eren coneguts, amics d'amics com el Jonathan, antic company d'habitació del Nico, un parell de propietaris de galeries, un cambrer, el tio de la llibreria. Quants eren, sis? Sis persones que coneixia, persones a qui saludaria en un bar, persones de qui no et podia dir el segon nom de pila, i potser ni tan sols el cognom. Havia assistit a tres actes d'homenatge. Però ara, vet aquí una nova llista: un amic íntim.

L'any anterior, el Yale i el Charlie havien anat a una conferència informativa. Un ponent de San Francisco havia dit:

—Conec tios que no han perdut ningú. Grups a qui no els ha afectat. Però també conec gent que ha perdut vint amics. Blocs d'apartaments sencers devastats.

I el Yale, estúpidament, desesperadament, s'havia pensat que potser ell entraria en aquella primera categoria. Tampoc no hi ajudava el fet que, a través del Charlie, coneixia pràcticament tothom del barri de Boystown. No hi ajudava el fet que els seus amics fossin tots gent que sobresortien, i semblava que també destacaven en aquest nou i horrible terreny.

El que salvava el Yale, i el Charlie, era que s'haguessin conegut quan s'havien conegut, que s'haguessin enamorat tan de pressa. Anaven junts des del febrer del 81 i de manera exclusiva des de la tardor del mateix any, cosa que havia deixat perplex gairebé tothom. L'any 1981 no era massa aviat per contagiar-se, ni de bon tros, però Chicago no era San Francisco, no era Nova York. Les coses, gràcies a Déu, avançaven més lentament aquí.

Com podia ser que el Yale hagués oblidat que odiava el rom? Sempre el posava de mal humor, el deshidratava, l'acolorava. Li regirava l'estómac.

Va trobar un lavabo de la mida d'un armari annex a l'habitació i va seure al vàter fresc, el cap entre els genolls.

A la llista de persones susceptibles de posar-se malaltes, que no anaven prou amb compte, que fins i tot podia ser que ja estiguessin malaltes: a veure, el Julian, sens dubte. El Richard. L'Asher Glass. El Teddy... Déu meu, el Teddy Naples, que deia que una vegada havia aconseguit passar-se cinquanta-dues hores sense sortir de la sauna Man's World, que s'havia conformat a dormisquejar (enmig del soroll dels que follaven i el pumba-pumba de la música) a les habitacions privades que uns quants homes més grans havien llogat per a les seves aventures, i que s'havia alimentat a base de les barretes de Snickers que comprava a la màquina expendedora.

El Teddy estava en contra de la prova, temia que s'associessin els noms amb els resultats de les proves i que el govern utilitzés aquesta informació, com aquelles llistes de jueus. Almenys això és el que deia. Potser només tenia por, com tothom. El Teddy s'estava traient el doctorat de filosofia a la Universitat Loyola i tenia tendència a sortir-te amb elaborats subterfugis filosòfics per parlar-te de sentiments normals i corrents. El Teddy i el Julian de tant en tant tenien un «rotllo», però en general el Teddy navegava entre Kierkegaard, els bars i

els amics. El Yale sempre havia sospitat que el Teddy freqüentava almenys set grups d'amics diferents i que aquest no el tenia gaire ben considerat. La millor prova és que ara marxava de la festa. Potser les diapositives eren massa per a ell, com ho havien sigut per al Yale; potser havia sortit a donar la volta a l'illa, però el Yale ho dubtava. El Teddy tenia altres llocs on anar, festes millors on acudir.

I després hi havia la llista de coneguts que ja s'havien posat malalts, que amagaven les lesions dels braços però no les de la cara, que tenien una tos horrible, que s'aprimaven, que esperaven que el seu estat s'agreugés; o que estaven ingressats en un hospital o havien tornat a casa amb avió per morir a prop dels seus pares i sortir als diaris locals, on es deia que havien mort de pneumònia. Ara mateix eren pocs, però hi havia espai, en aquesta llista. Massa espai.

Quan finalment el Yale es va tornar a moure, va ser per fer cassoleta amb les mans sota l'aixeta de la pica i remullar-se la cara. Al mirall tenia un aspecte espantós: cercles sota els ulls, la pell d'un verd oliva pàl·lid. Se sentia el cor estrany, però de fet el cor sempre se l'havia sentit estrany.

La projecció de diapositives es devia haver acabat, i, des d'allà dalt, si donava un cop d'ull a la gent potser detectaria el Charlie. Podrien tocar el dos. Podrien agafar un taxi, fins i tot, i ell es podria arrenyar a la finestra. Quan arribessin a casa, el Charlie li faria un massatge al coll, insistiria a preparar-li un te. Es trobaria bé.

Va obrir la porta del passadís i va sentir un silenci col·lectiu, com si tothom s'estigués aguantant la respiració per escoltar el discurs d'algú. Només que ell no en sentia cap. Va mirar cap avall, però a la sala d'estar no hi havia ningú. Se n'havien anat a algun altre lloc.

Va baixar l'escala a poc a poc, no volia tenir cap sobresalt. Un soroll sobtat l'hauria fet vomitar.

Però a baix, a la sala d'estar, només se sentia la remor del disc, que continuava girant després de l'última cançó, l'agulla enretirada. Hi havia tot d'ampolles de cervesa i gots de cubata, encara mig plens, a les taules i els braços dels sofàs. Les safates de canapès les havien deixat a la taula del menjador. El Yale va pensar que hi havia hagut una batuda, una batuda de la policia, però allò era una casa particular, i tots eren adults, i no havia passat res de gaire il·legal. Probablement algú s'havia fumats un porro, però vaja.

Quanta estona havia estat a dalt? Potser vint minuts. Potser, a tot estirar, mitja hora. Es va preguntar si s'havia quedat adormit al llit, si no eren les dues de la matinada. Però no, tret que se li hagués aturat el rellotge. Només eren tres quarts de sis de la tarda.

Aquella sensació era ridícula: segur que havien sortit al jardí de darrere. Les cases així tenien un jardí a darrere. Va travessar la cuina buida, una sala petita amb les parets recobertes de llibres. Hi havia la porta, però estava tancada amb pany i forrellat. Es va acostar al vidre fent visera amb la mà: un tendal de ratlles, una pila de fulles mortes, la lluna. Ni una ànima.

El Yale es va girar i va començar a cridar:

—Hola! Richard! Nois! Hola!

Va anar fins a la porta d'entrada —també, estranyament, tancada amb un pany de seguretat— i s'hi va barallar fins que la va obrir. No hi havia ningú al carrer fosc.

Li va venir al cap la idea difusa i absurda que havia arribat la fi del món, que hi havia hagut alguna mena d'apocalipsi que ho havia arrasat tot i s'havia oblidat només d'ell. Es va riure d'ell mateix, però alhora no va veure ningú a les finestres dels veïns. A les cases del davant hi havia alguns llums encesos, però de fet a la del Richard també n'hi havia. Al final del carrer, el semàfor passava de verd a carbassa i de carbassa a vermell. Va sentir un lleuger brogit de cotxes al lluny, però potser allò era

el vent, oi? O fins i tot el llac. El Yale va esperar a sentir una sirena, un clàxon, un gos, un avió que travessés el cel nocturn. Res.

Va tornar a dins i va tancar la porta. Va tornar a cridar.

—Ei, nois!

I aleshores va intuir que li estaven fent una broma, que potser sortirien de cop del seu amagatall, cargolant-se de riure. Però allò era un homenatge al Nico, oi? No era una d'aquelles festetes d'institut en què els seus companys es passaven l'estona buscant maneres de fer-li mal.

Es va veure reflectit al televisor del Richard. Encara era aquí, encara era visible.

Al respatller d'una cadira hi havia una caçadora blava que va reconèixer: era de l'Asher Glass. Tenia les butxaques buides.

El millor seria que marxés. Però on aniria?

Els cendrers estaven plens de puntes de cigarrets. No n'hi havia cap de mig fumat, cap d'apagat a correuita. En algun moment hi havia hagut alguns dels còmics del Nico a les tauletes auxiliars, a la barra, però ara estaven escampats per tot arreu —probablement allò era un producte de la festa, més que un senyal que s'hagués acabat— i el Yale en va recollir un de terra. Una drag-queen que es deia Martina Luther Kink. Un acudit absurd que feia referència al famós somni.

Va recórrer totes les habitacions de la planta baixa i va anar obrint totes les portes —rebot, armari dels abrics, armari de l'aspiradora— fins que es va trobar una paret d'aire fred i uns graons de ciment descendents. Va localitzar l'interruptor del llum i va baixar. Rentadores, caixes, dues bicicletes rovellades.

Va tornar a pujar i va arribar fins a la segona planta —un estudi, una petita sala de pesos, un traster— i després va tornar a baixar a la primera i ho va obrir tot. Escriptoris de caoba ornamentats, llits amb dossier. Un dormitori majestuós, tot blanc i verd. Si allò havia sigut feina de la dona, no estava tan ma-

lament. La reproducció d'una fotografia de la Diane Arbus a la paret, aquella del nen amb la granada de mà.

Hi havia un telèfon al costat del llit del Richard i el Yale el va agafar alleujat. Va sentir el to de la línia —tranquillitzador—, i va marcar a poc a poc el número de casa seva. Cap resposta.

Necessitava sentir una veu, qualsevol veu humana, de manera que va recuperar el senyal de trucada i va trucar a Informació.

—Nom i ciutat, sisplau —va dir la dona.

—Hola? —Volia assegurar-se que no fos una gravació.

—Ha trucat a Informació. Sap el nom de la persona amb qui vol parlar?

—Sí, és... Marcus. Nico Marcus, de North Clark, Chicago.
—Va lletrejar els noms.

—Tinc un N. Marcus a North Clark Street. Vol que el posi amb ell?

—No... no, gràcies.

—No pengi, que li sortirà el número.

El Yale va penjar.

Va voltar per la casa una vegada més i, finalment, va anar fins a la porta d'entrada. Sense dirigir-se a ningú en particular, va dir:

—Marxo! Me'n vaig!

I va sortir a la foscor.